

Tesadüf ile Tevafuk arasındaki farklar nelerdir?

Eyüp Bey: “Tesadüf nedir? Tevafuk nedir? Arasındaki farklar nelerdir?”

Mana Olarak Tesadüf

Tesadüf sözlükte “rastlantı, rast gelmek, kendiliğinden olmak” gibi manalara gelir. Tevafuk ise, İlâhî iradenin bir şeyi diğer bir şeye denk getirmesi, Allah’ın bir şeyle diğer şeyleri hoş ve zarif biçimde uyumlu kılması gibi manalara geliyor.

Tesadüfte bir başıboşluk ve başıbozukluk vardır. Tevafukta ise İlâhî kudrete sınıksız bağlılık esastır.

Tesadüf, felsefede her şeyin bir rastlantı sonucu meydana geldiğini, İlâhî iradenin söz konusu olmadığını savunan ateist görüşün en temel kavramıdır. Tevafuk ise her şeyin İlâhî iradeye bağlı olarak meydana geldiğini, hiçbir şeyin rastlantı olmadığını, kâinatta rastlantıya ve tesadüfe asla yer olmadığını ifade eden Kur’ân hikmetine bağlı bir kavramdır.

Tesadüf ayyaşlığı, serseriliği, hedefsizliği, kararsızlığı, rast geleliği ifade eder.

Tevafuk ise İlâhî iradeyi tanımayı, inanmayı ve teslim olmayı ifade eder.

Tesadüf, Tabiat ve Şirk

Bizim bilincimiz dışında olmakla beraber, Allah’ın iradesi çerçevesinde gelişen olaylar serisinin bir tanesine bile “tesadüf” denmesine Risale-i Nur şiddetle karşı çıkar; bunu küfürle eş sayar ve böyle tesadüfe ancak “serseri” lâkabını uygun bulur.¹ Âlemde her şey o kadar Allah’ın iradesine bağlıdır ki; hiçbir şekilde “âlemde tesadüfe yer yoktur.”

Bediüzzaman (ra); “tesadüfü, tabiatı ve şirki” aynı paralelde ele alır; bu üç mücrim kavramı bir fesat şebekesi olarak değerlendirir ve bu şebekenin İslâm âleminde ihraç edilmesi ile ilgili verilen kararı Risale-i Nur’un infaz ettiğini beyan eder.² Tesadüfün yalnızca bir vehimden ibaret olduğunu, Sâniin kast ve iradesi ispat

edildiği takdirde ise bu vehmin ortadan kalkacağını; tabiat olaylarının hiçbir şekilde tesadüf oyuncağı olamayacağını³; Kadîr, Hakîm, Basîr ve Alîm olan Cenâb-ı Hakk'ın işine “tesadüf”ün karışamayacağını⁴ yine Risale-i Nur izah ve ispat eder.

Tesadüf Bir Perdeden İbarettir

Bediüzzaman'ın zengin dağarcığında, İlâhî iradeye teslimi ifade eden tevafuk kelimesi aynen kabul görmüş, tesadüf kelimesi ise ihtida etmiştir.

Risale-i Nur'da tesadüf tarifi şöyledir: *“Tesadüf ise; cehlimizi örten gizli bir hikmet-i İlâhiye'nin perdesidir.”*⁵

Demek tesadüf kelimesini, İlâhî hikmeti ve iradeyi reddeden bir kavram olarak değil; bizim cahilliğimizi örten bir perde olarak kullanabiliriz.

Çünkü bizim “tesadüf” diye nitelediğimiz şey, Allah'ın iradesiyle kuşatılmış ve yaratılmıştır. Esbab nasıl Allah'ın kudretine perdeden başka bir şey değilse⁶; tesadüf de Allah'ın hikmetine perdeden başka bir şey değildir.

O halde; “tesadüf” veya “rastlamak” kelimesini tamamen bizim bilinç kapsamımız çerçevesinde, bizim boyutlarımız içinde kalmak şartıyla kullanabiliriz. Ancak hiçbir şekilde eşyanın bir başıbozuk düzenin eseri olduğu manasında kullanmamalıyız.

Meselâ, arkadaşımız ile bir caddede bilincimiz dışında karşılaşmak, Allah'ın iradesi çerçevesinde meydana gelmesine karşılık; bizim irademize göre bir tesadüftür. Burada; bize göre tesadüf olan karşılaşmanın, Allah'ın iradesiyle tanzim olunan bir tevafuktan başka bir şey olmadığını bilerek ve iman ederek, “arkadaşıma rastladım” diyebiliriz.

Nitekim Risale-i Nur'da, “tesadüf” kelimesi, bizim kendi irademize nispet edilerek günlük dilde kullanılmıştır.

Meselâ; Emirdağ Lâhikasında: “Ehl-i siyasete hiç bakmadığım halde, bu gün tesadüfen kulağıma girdi ki; bazı camileri kaldırmak için bir mecliste, bir kısım dinsiz mebuslar çalışmışlar.”⁷;

Mesnevî'de: “Pek çok belâlara ve düşmanlara tesadüf ettim.”⁸ Sadece iki örnektir.

Bu durumda; tesadüf kelimesini günlük dilimizde kullanırken “Tevhid inancını” örselememeye dikkat etmemiz yeterlidir.

Dipnotlar:

- 1- Bakınız: Şuâlar, s.142, 522; Lem'alar, s. 335; Mesnevî-i Nuriye, s. 205.
- 2- Mesnevî-i Nuriye, s. 152.
- 3- Sözler, s. 157.
- 4- Sözler, s. 180.
- 5- Sözler, s. 619; Mesnevî-i Nuriye, s. 13.
- 6- Sözler, s. 619; Mesnevî-i Nuriye, s..13.
- 7- Emirdağ Lâhikası, s. 166, 2. haşiye.
- 8- Mesnevî-i Nuriye, s. 44.

Günün Duâsı

Ya Allah! Ya Rahman! Ya Rahim! Ya Alim! Elimizi, belimizi ve dilimizi günah ufunetinden muhafaza eyle!

Gözümüzü, kulağımızı ve gönlümüzü günah lekelerinden hıfz eyle! Aklımızı, kalbimizi ve duygularımızı günah kirlerinden koru! Âmin.